

Go'zal Xalikulova,

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti professori v.b.,

san'atshunoslik fanlari nomzodi

ZAMONAVIY AKTYOR TARBIYALASHDA XORIJIY TAJIRIBALARNI O'RGANISH MASALALARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy aktyor tayyorlashda xorijiy tajribalarni o'rganish muhimligi haqida so'z boradi. O'zbek teatr san'atidagi an'analarni davom ettirish va uni rivojlantirish asosiy maqsad hisoblanadi. Xorijiy aktyorlarning ijro uslublari qo'ldan o'tkazilgan mahorati tilga olinadi, xususan, Ispaniyaning Granada, Xorvatiyaning Zagreb, Angliyaning drama teatrlarida o'tkazilgan amaliy tajribalar misol tariqasida keltiriladi.

Kalit so'zlar: Teatr san'ati, aktyorlik mahorati, aktyor, sahna nutqi, Flamenko, plastika, tragediya, drama, jonli obraz, raqs, vokal.

Аннотация. В этой статье речь пойдет о важности изучения зарубежного опыта в подготовке современного актера. Основная цель - продолжение и развитие традиций в узбекском театральном искусстве. Упоминаются исполнительские стили зарубежных актеров, в частности, в качестве примера приводятся практические эксперименты, проведенные в драматических театрах Хорватии, Англии и Испании.

Ключевые слова: Театральное искусство, актерское мастерство, актер, сценическая речь, фламенко, пластика, трагедия, драма, живой образ, танец, вокал.

Annotation. This article will focus on the importance of studying foreign experience in training a modern actor. The main goal is to continue and develop traditions in Uzbek theatrical art. The performing styles of foreign actors are

mentioned, in particular, practical experiments conducted in drama theaters in Croatia, England and Spain are given as an example.

Keywords: *Theatrical art, acting, acting, stage speech, flamenco, plastic, tragedy, drama, vivid image, dance, vocals.*

Kirish. 2012-yil 4-iyunda O‘zbekiston davlat san‘at instituti hamda Abdulla Qodiriy nomidagi Toshkent davlat madaniyat instituti negizida O‘zbekiston davlat san‘at va madaniyat institutining tashkil qilinishi san‘at va madaniyat sohasi uchun malakali kadrlar yetkazib berish borasida misli ko‘rilmagan voqea bo‘lgan edi. Zero, yangi institut tashkil etilishi to‘g‘risidagi qarorda [1] qayd etilganidek, ushbu dargoh oldiga zamon talablariga javob beradigan, har tomonlama shakllangan, raqobatbardosh kadrlar yetkazib berish muhim masalaga aylandi. Bu borada barcha tashkiliy tuzilmalarning shakllantirilishi, zamonaviy sharoitlarga ega bo‘lgan o‘quv binolarining tubdan yangi holda barpo etilishi, o‘quv xonalarining har birini ma‘lum maqsadlarga yo‘naltirilganligi, iloji boricha talabalarga yuqori darajada qulayliklar yaratilganligi hamda ijodkor yoshlarning iste‘dodini yuzaga chiqarishda beqiyos ahamiyat kasb etuvchi o‘quv teatri, ovoz yozish studiyalari, foto va video pavilonlarning zamonaviy talablar asosida qurilganligi yangi asrimizda hukumatimiz tomonidan san‘at va madaniyat sohalariga bildirilgan g‘amxo‘rlik namunasi bo‘ldi.

Yosh ijodkorlarni raqobatbardosh qilib tarbiyalashda professor-o‘qituvchilar malakasini oshirish, xorijiy tajribalarga ega bo‘lish muhim masala sifatida yuzaga chiqdi. Shu o‘rinda yaratib berilgan sharoitlar va imkoniyatlar tufayli institutda davlat dasturlari asosida amaliy, fundamental va innovatsion loyihalar ustida ish olib borishni jadallashtirish, xalqaro aloqalarni mustahkamlash va hamkorlik shartnomalarini imzolash, xorijiy investitsiyalarni kuchaytirishga alohida e‘tibor qaratila boshladi.

Institut Tempus, Erasmus+xalqaro loyihalarini qo‘lga kiritdi. Uzdoc-0.1, Uzdoc-2.0 (2014-2019y.y.) O‘zbekistonda oliy ta‘lim muassasalarida doktorlik

ta'limi sifatini oshirish va rivojlantirishga qaratilgan ishlar loyiha asosida amalga oshirildi.

Xorijiy aloqalar keskin rivojlantirildi, 20 dan ortiq xorijiy davlatlar bilan shartnoma va memorandumlar imzolandi. Bunda 50 nafardan ortiq professor-o'qituvchilar, 10 nafardan ortiq magistrlar, 30 nafarga yaqin talabalar xorijiy tajribalarini oshirishga muvaffaq bo'ldilar.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining farmoyishlariga muvofiq institutda 2015-2020 yillar mobaynida "Yoshlarni ma'naviy olamini yuksaltirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda madaniyat va san'atning o'rni", "San'at va madaniyat masalalari – yoshlar nigohida", "Yoshlar va kinemotografiya" mavzusidagi yosh tadqiqotchilarning Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasilar o'tkazish an'anaga aylanib, bunda yoshlar o'zlarining faoliyatidagi mavjud muammo va yechimlarini mustaqil hal qilish ko'nikmalari rivojlanib bordilar.

Bugunga kelib institutda teatr san'ati ta'lim yo'nalishlarida tahsil olayotgan aktyorlarning ilg'or fikrlarga, xorijiy tajribalarga ega bo'lishiga asosiy turtki bo'ladigan yangicha yondashuvlar, xorijiy tajribalarni o'rganish susaygani sezilmoqda.

Asosiy qism. Aktyor tarbiyalash eng murakkab jarayon. Uning sahnadagi erkinligini ta'minlash uchun ancha vaqt sarf qilinadi. K.S.Stanislavskiy aytganidek, aktyorlarga soxtalikdan, yuzakilikdan, bachkana qiliqlardan holi mazmundorlikni va hayotiylikni o'rgatish katta mashaqqatni talab qiladi. Aktyor tirik inson sifatida jonli obraz, hayotiy haqiqatning tantana qilishi uchun tinimsiz kuzatishi, o'rganishi va mehnat qilishi kerak. [2, 3;5] Darhaqiqat shunday. Sahnada – ko'pchilik oldida ijod qilganda rolni chinakamiga his qilish, tuyg'uni aktyorchasiga, yolg'ondakam qilib ko'rsatmay, balki insoniycha, mantiqan, izchillik bilan, maqsadga muvofiq unumli xatti-harakat orqali paydo qilish Stanislavskiy sistemasining asosiy mohiyatini tashkil qiladi. [3, 3]

Bugungi kunda aktyor bo'laman degan talabalarda kasbga bo'lgan muhabbat kuchli, ammo o'zini kashf etishdagi mehnati, sabri, kuzatishlari, mas'uliyati

susaygani eng katta muammoga aylanib bormoqda. Bu muammolarni hal qilishda talabalarning kreativligi va kompetentligini takomillashtirishda tajribadan o'tgan va amaliyotga jalb qilingan ilmiy-amaliy tadqiqotlarni keltirib o'tish o'rindir.

2014-2016 yilda qo'lga kiritilgan xalqaro loyiha doirasida 2015-yil Ispaniyaning Granada universitetiga tashrif chog'ida universitet professor-o'qituvchilari, u yerda tayyorlanadigan aktyorlar faoliyati, teatrdagi ijod jarayonlari bilan tanishilgan edi.

Granadada shahrida mashhur teatrlar talaygina. Microteatre (Mikroteatr), La Chumbero (La Chimbero), Cueva la Rocio (Kyeve la Rokio), Escuela internacional de Flamenco Monolete (yeskuela milliy Flamenko Monolet), Casa Del Arte Flamenko (Kasa Del Agt Flamenko) kabi qator teatrlar shular jumlasidandir.

Bu teatrlar orasida Casa Del Arte Flamenko (Kasa Del Agt Flamenko) teatriga borishning imkoni bo'ldi. Bu teatr dunyodagi noyob sahnaviy mahoratni targ'ib qiladi. Amfiteatr o'rindiqlari bo'lgan qulay zal ajoyib ko'rinishga ega. Tomoshaning dastlabki daqiqalaridan boshlab, tomoshabin ijrochilarning kuchli energiyasi, emotsiyasi va san'atga bo'lgan ishtiyoqini his qiladi. Flamenko atmosferasi va uning o'ziga xosligi namoyish qilingan tomoshani haqiqatdan tomoshabinda kuchli taassurot qoldiradi. Ijrochilarning harakatlari, aktyorlik mahorati bilan ijro etayotgan ashula, raqs, musiqa, qarsak, barmoqlarning ritmik qarsildoq sadolari, kuchli nigohlari, ichki monologlari tomoshabinni sehlab oladi.

Aslida Flamenko (ispancha flamenco, ispancha cante flamenco) Janubiy Ispaniya musiqasi, qo'shiq (cante), raqs (baile) shuningdek, cholg'u, vokal ijrochiligi usullardan foydalanish demakdir. Flamenkning o'ziga xos ikkita xususiyati bor. Bular uslubiy va musiqiy xususiyatlar.

Uslubiy eng qadimgi chuqur fikrga ega, jiddiy, dramatik holatlarni o'z ichiga oladi, ya'ni katta masshtabdagi ijro, deyish mumkin. Musiqiy xususiyati esa zamonaviyligi, yengilroq va oddiyroq ko'rinishlar hisoblanadi. Flamenkning ellikdan ortiq kichik janrlari bor. Ba'zan tomosha paytida ijrochilarning jo'shqin ijrolari vaqt nuqtai nazardan chegaradan chiqib ketishi ham mumkin. Ammo bu tomoshabinga salbiy ta'sir ko'rsatmaydi, uni chalg'itmaydi, aksincha,

ilhomlantiradi. Flamenkning kelib chiqishi moorish (movritan) musiqa madaniyatiga borib taqaladi. Sigan musiqasi ham ushbu uslubga sezilarli darajada o'z ta'sirini o'tkazadi. Bu uslubning asosini haqiqiy tashuvchilari aslida ispan lo'lilari hisoblangan. XV asrdayoq qulagan Vizantiyadan Ispaniyaga kelgan lo'lilar mamlakatning Janubiy qirg'oqlari bo'ylab Andalusiya provilsiyasiga joylashib qoladilar. Odatga ko'ra ular moorish, yaxudiy, ispan kabi mahalliy musiqiy an'analarni qabul qila boshlaydilar, keyinchalik bu musiqiy an'analar ispanlar tomonidan qayta talqin qilinadi. Musiqiy an'analarning ushbu qorishmasidan Flaminko paydo bo'ladi.

Uzoq vaqt davomida lo'lilar alohida guruh bo'lib yashaganligi bois Flamenko "yopiq san'at" deb hisoblangan. Ammo XVIII asrning oxirida lo'lilarni ta'qib qilish to'xtatilib, Flamunko kafe sahnalarida va boshqa ochiq maydonlarda ijro qilina boshlagan. XX asrga kelib Flamenko kuba musiqasi, jaz motivlarini o'zlashtirgan va balet elementlari bilan ham boyitilib borilgan.

Casa Del Arte Flamenco (Kasa Del Agt Flamenko) teatri.

Ijroga kelsak, sahnada ikki yoki undan ortiq cholg'uchi, uning yonida bir yoki ikkita qo'shiqchi, ularning oldida qo'shiqning so'zlarini raqs harakatlari orqali ifoda etadigan raqqos. Flamenkoda ijrochilarni bir-biridan ustunligini tahlil qilish qiyin. Chunki har bir chiqishda ular bir-birlari bilan o'ta mustahkam bog'lanib, uyg'unlikda ijro etadilar. Qo'shiq, so'z, musiqa, raqsdagi dramatik,

tragik xarakterlar orqali dard bilan improvizatsiya usulida tomoshabinni larzaga soladi. Ijrochining har bir so‘zi, ohanggi tushunali, raqs ijro etuvchi aktrisa yoki aktyorning harakatlari tomoshabinni sehrlab qo‘yadi.

Masalan, Flamenkning dunyoga mashhur Patritsiya Gerrero va Koralla de Zoreylarning ijrolarini tomoshabin sifatida tomosha qilganimizda haqiqatdan ularning ijrosiga qoyil qolmaslikning ilojisi yo‘q.

Mahoratli granadalik aktrisa Patritsiya Gerreroning sahnada obraz yaratish holati. Ikkinchi rasmda P.Gerrero orqada chapdan ikkinchisi.

Sahnada bitta musiqachi gitarasi bilan, yonida ikkita vokalist, o‘rtada raqqosa-aktrisa. Dastlab raqqosa-aktrisa Patritsiya Gerrero o‘zining kuchli harakatlari bilan bo‘layotgan voqeani ifodalay boshlaydi. Dengiz pishqirib o‘z to‘lqinlari bilan atrofni larzaga soladi. Bezovtalangan qushga go‘yo bir ilon hujum qiladi. Qush hayot uchun kurasha boshlaydi. Qushning qiynalishi, qayoqqa qochishini bilmay, o‘zini himoya qilish chog‘ida dengizlarga uriladi. Buni ko‘rgan dengiz achchiq-achchiq faryod chekadi. Bu holatni birinchi vokolist-aktrisa dardli ovozi bilan kuylaydi. U kuylar ekan, o‘rtada qanot qoqib uchishdan ham qiynalib

azoblanayotgan qush – P.Gerreroning ko‘zlariga qarab oh uradi. Uning ovozidan ta'sirlangan qush go‘yo undan kuch oladi va yana kurashda davom etadi. Ilonning zahri yomon ekanligini, undan ehtiyot bo‘lish lozimligini faryod bilan qushga qarab ikkinchi vokolist-artist kuylaydi. Quyosh ham botish arafasida, hademay tong ham otadi. Bu voqeani gitara tinimsiz yig‘ab aytayotgandek, go‘yo. Qor ostidagi shamol kabi yana yig‘laydi. Ilonning achchiq zaharidan zararlangan Qush hayot bilan hayrlashadi. Buni ifoda etayotgan ijrochilar jamoasi qo‘shiq, musiqa, qo‘l-oyoq harakatlari, ritm, qarsaklar sadosi nozik va qayg‘uli qo‘shiqlarni hech narsa bilan taqqoslab bo‘lmaydi. Aktrisa ichki holatni juda katta tajribaga ega ekanligi bilan ifodalaydi. Bu haqiqiy aktyorlik san'atidir.

“Bunday san'at uchun narx yo‘q, deb yozadi olim Oleg Cherne o‘z maqolasida. Hayot haqiqatlarni ifodalash orqali kishini chuqur fikrlashga undaydi. Ijrolardagi bu harakatlardagi ma'no tubsiz dengizlardan ham chuqurroqdir. Flamenko qadimgi qabilalardan kelib chiqib, asrlar qabristonlari va bo‘ronlarning bag‘rini kesib o‘tadi.” [4]

Aktyorlik mahoratining ajralmas qismi hisoblangan sahna nutqi og‘zaki nutqning alohida turi hisoblanadi. Sahnada ijro etilayotgan asarning til xususiyatlari avvalo aktyorning sahnadagi nutqi orqali namoyon bo‘ladi. Sahna nutqining hammaga birday tushuniladigan omil bu adabiy tilda so‘zlashishdir. Bu o‘z-o‘zidan bo‘lmaydi.

2015-yil noyabr oyida Britaniya Kengashining O‘zbekistondagi vakolatxonasi tashabbusi bilan O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi, O‘zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti, Buyuk Britaniyadagi Rouz Bruford teatr aktyorligi mahorati kolleji hamkorligi bilan o‘zbek yosh aktyorlari uchun Shekspir asarlari motivlariga bag‘ishlangan festival o‘tkazgan edi.

Darhaqiqat, 2014-yilda Vilyam Shekspirning 450 yillik yubileyi munosabati Britaniya Kengashining O‘zbekistondagi vakolatxonasida faoliyat ko‘rsatayotgan loyiha dasturi doirasida ko‘pgina davlatlarda “Globus” teatrining gostorol safarlari davom etib kelgan. Ushbu teatr 2015-yil noyabr oyida O‘zbekistonga ham tashrif buyurib, O‘zbek Milliy akademik drama teatrida “Hamlet” spektaklini ikki kun

davomida namoyish qilingan. Spektakldan so'ng O'zbekistondagi barcha teatrlari direktorlari va malakali rejissyorlari, "O'zbekteatr" ijodiy ishlab chiqarish birlashmasi xodimlari hamda institut professor-o'qituvchilari bilan davra suhbatlari o'tkazildi. Davra suhbatlari juda qiziqarli va jonli muloqotlarga boy tarzda bo'lib, unda teatr faoliyatini rivojlantirish, jamiyatni ma'naviy qiyofasini o'stirishdagi o'rni, aktyorlar ijrosidagi yangiliklar, o'qitish metodikalari to'g'risida fikr almashildi. Ayniqsa, o'zbek dramaturglari va rejissyorlarining spektakl sahnalashtirish jarayoni, aktyorlar bilan ishlash uslubi to'g'risida ijodiy muloqot ko'pchilikda katta taassurot qoldirdi. Davra suhbatining ikkinchi qismida interaktiv metodlar asosida aktyorlar, pedagoglar va ingliz mutaxassislarining o'tkazgan trening mashg'ulotlari ijodkorlar uchun yangilik bo'ldi. Guruhlarning swot tahlillari, bildirilgan fikrlar asosida takliflar ishlab chiqildi.

Keyin Kengash direktori Mark Krossi bilan "Globus" teatrining rejissyor va aktyorlari O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining "O'quv teatri"da Teatr san'ati fakulteti talabalari bilan ijodiy uchrashuv o'tkazildi. Uchrashuv moderatori kamina davrani mazmunli bo'lishida mavjud muammolarni o'rta tashlab uning yechimlarini birgalikda hal qilish masalalarida fikr almashildi.

Rejissyor Kerri "Sahnalashtiriladigan asarning g'oyasini, asosiy va yordamchi voqealarini, ko'rinishlar va qatnashuvchilarni bilib olinganidan keyin ish boshlanadi. So'z – sahna san'ati va aktyor ijodining asosi. Aktyor muallif yaratgan matnni to'g'ri tushunishi va obraz tilini muallif o'ylaganidek talqin qilish kerak. Buni to'g'ri anglab, aktyorlarning nutqi, ular ifoda qilayotgan har bir so'z ustida sinchkovlik bilan ishlagan rejissyorlar o'zlarining ijod maktabini yaratadi", degan edi ana shu suhbatlarda.

Yana bir misol. O'zbekistonda o'tkazilgan festival munosabati bilan 2016-yil 11-20 may kunlari O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutida Buyuk Britaniyadan bir qator sahna nutqi mutaxassislari va aktyorlik yo'nalishida tahsil olayotgan iqtidorli talabalar bilan "Sahna nutqi moduli"ni yaratish maqsadida dars va trening mashg'ulotlari o'tkazildi. Rouz Bruford kollejining aktyorlik mahorati va ovoz postanovkasi bo'yicha yetuk mutaxassis, rejissyor-pedagog Jon Taker to'rt

kun davomida sahna nutqi pedagoglari va talabalar bilan olti soatlik amaliy dars mashg'ulotlarini o'tkazdi va Vilyam Shekspir tragediyalaridan 12 ta monolog va 27 sonetlardan parchalar o'qib kompozitsiya shaklida tomoshabin e'tiboriga havola qildi. Institutda tahsil olayotgan rejissyorlik va aktyorlik kurslari talabalari bilan birga O'zbekiston Yoshlar teatridan aktyorlar ham ishtirok etdilar. Ana shu uchrashuvda va trening mashg'ulotlarida aktyorlik san'ati bu mashaqqat, bu mehnat ekanligi yanada yaqqolroq ko'rindi. Ijodiy erkinlikka erishish, sahnada tabiiy va erkin fikrlash, so'zlash barchaning e'tiborini tortdi. Jon Taker aktyorlik mahorati va sahna nutqi pedagoglari bilan alohida shug'ullanishga kirishdi. Bunda aktyor va uning ovozi haqida batafsil o'rtoqlashdi. O'zbekistonda o'tkazilayotgan ushbu festivalga tashrif buyurgan Jon Taker bilan o'tkazgan suhbatimiz chog'ida quvonchi ichiga sig'may o'zining ushbu iliq so'zlarini shunday ifodalagan edi: "O'zbekistonda Shekspir festivalining san'at va madaniyat institutining talabalari, Yoshlar teatrining yosh aktyorlari, umuman, o'zbek yoshlari bilan o'tkazilayotgani meni juda quvontirdi. Men institutning iqtidorli talabalari bilan o'tgan yilning dekabr oyida uchrashib "Mahorat darsi" o'tkazgan edim. Shekspir tragediyalaridan parchalar tanlab, aktyorlar nutqini jonlantirish maqsadida ovozni to'g'ri yo'lga qo'yish borasida trening mashg'ulotlari o'tkazgan edim. Talabalar juda mehnatkash va talantli. Ular bilan ishlash men uchun maroqli. Ular bilan ishlash natijasida men o'zim ham ko'p narsani o'rgandim. Masalan, Vilyam Shekspir tragediyalaridan olingan mashhur matnlarni mutlaqo yangi, tanimagan bolalar bilan ishlash qanday kechar ekan, degan hayajonni har bir mashg'ulotdan olgan samarali natijalar bosa oldi, desam bo'ladi." [5]

Haqiqatdan ham shunday. Jon Taker o'z ishining ustasi, nihoyatda jonkuyar rejissyor, har bitta so'zning kuchini, ma'nosini, ifodalovchi ohanglarni va yana aktyorning holatini nazardan chetda qoldirmaydi. Olingan ma'lumotlarga qaraganda, u London markazidaga xususiy studiyada ham faoliyat olib boradi. Studiyada teatr aktyorlarini hamda televideniye va radio boshlovchilari tayyorlanadi. Undan tashqari, u Londondagi Vest-yendeda ham ovozni yo'lga qo'yish bo'yicha mutaxassis sifatida faoliyat olib boradi. Rouz Bruford kollejida,

Britaniya-amerika drama akademiyasida, Koralevskiy Drama san'ati akademiyasi va London drama markazida sahna nutqidan dars beradi. Britaniya assotsiatsiya ovozi a'zosi, Musiqa jamiyati birlashmasi va Amerika nutqi va ovozi bo'yicha assotsiatsiya treneri.

Xorijiy hamkorlik mustahkamlanib, 2017-yil 21-28 noyabr kunlari keyingi bosqichdagi ishlarni davom ettirish maqsadidagi uchrashuvlarda Jon Taker o'zining hamkasbi Irina Braun va Biotris Pamberton bilan yana institutga taklif etildi. Bu uchrashuvda o'zbek sahna nutqi pedagoglari angliyalik sahna nutqi pedagoglari bilan birga mashg'ulotlarni o'tkazishdi. Mashg'ulotlar hamfikrlilikda olib borildi. Mashg'ulotlardan so'ng olib borilgan suhbatlarda Irina Braun shunday degan edi: "Sahnada qancha yurib, yugurib charchab qolsangiz ham, siz nafas olish texnikasini yaxshi o'zlashtirgan aktyor sifatida uni boshqara olishingiz lozim. Sahnada gapirganda lab juda erkin harakatlanishi, qo'l harakatida ham ana shu erkinlik ta'minlanishi kerak. Ana shu erkinlikni ta'minlash uchun mashqlarni muntazam bajarib borish lozim. Ovoz bilan ishlaganda pedagog sahna nutqi mutaxassisi ekanini unutmasligi kerak. U ovoz ustida ishlayotganda vazifalarni vokal o'qituvchining vazifasi bilan aralashtirib yubormaslik lozim. Har doim aktyorda erkinlik ta'minlanishi, erkinliksiz mashqlar amalga oshirildimasligi kerak. Tovushlar bilan ishlaganda albatta tovush to'liq ifodalanishi kerak. Gavdani, ya'ni asankani doimo to'g'ri tutish lozim. Gavdaning egasi aktyor bo'lganidan keyin uni o'zi boshqarish kerak. Erkinlikni ta'minlashga bag'ishlangan mashqlarda o'zgarishni doimo sezishga harakat qilish lozim". [6]

Jon Taker "Ovoz va harakat"ga bag'ishlab mahorat darslarini o'tishda davom etdi. Bu safar uning darslari o'zgacha bo'ldi, avval o'qituvchilarga so'ngra talabalarga o'tkazildi. Buning sababi bor edi, albatta. Chunki uning mashqlari kishining yoshiga qarab ishlanar edi. Ishtirokchilarning sog'lomligi ham muhim ahamiyatga ega edi.

2018 yilda loyihalar asosida Xorvatiyaning Zagreb universitetiga tashrif chog'ida universitetga biriktirilgan Drama san'ati akademiyasi professor-o'qituvchilari bilan o'zaro ijodiy muloqot natijasida tajriba almashishga muvaffaq

bo'lgan yana bir professor Borna Baleti va Aida Bukvich bo'lgan edi. B.Baleti professor sifatida Zagrebdagi Drama san'at akademiyasida (*Drama san'ati akademiyasi xorvat teatr maktabi 1896 yilda Zagreb universitetida tashkil etilgan. Shuningdek, musiqa Akademiyasi va tasviriy san'at akademiyasi bilan muvaffaqiyatli ravishda qo'shilishiga olib keldi. Akademiya teatr, televideniye va kino ishlab chiqarish bilan bog'liq barcha turdagi kasblar, jumladan aktyorlar, rejissyorlar, kinoijodkorlar, dramaturglar, yozuvchilar, dramaturg muharrirlar uchun ta'lim beruvchi yetakchi teatr maktabi hisoblanadi.*) aktyorlik bo'yicha ta'lim olgan bo'lib, hozirda o'zining yuqori standartlariga ega ushbu ta'lim muassasasida teatr va kino sohasidagi mutaxassislarni tayyorlashda o'ziga xos uslublari bilan mashhur. Aida Bukvich bilan O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutiga tashrif chog'ida ularning aktyor va rejissyor tarbiyalardagi uslublari teatr san'ati professor-o'qituvchilari, talabalarida katta taassurot qoldirgan edi. Xorvatiyalik aktrisa, teatr va kinodagi rollari bilan tanilgan Aida Bukvich dramatik va komediya janrlarida aktyorlik mahoratini namoyish yetib, bir nechta teleseriallarda va filmlarda rol o'ynagan. Aida teatr spektakllari va loyihalarida ham faol ishtirok etib keladi va uning ishi qahramonlarga chuqur hissiy yondashuvi bilan ajralib turadi. U mashhur xorvat dramaturgi Amir Bukvichning qizi.

B.Baleti va A.Bukvich O'zbek Milliy akademik teatrining professional aktyorlari va ijrolari bilan tanishish istagini bildirganida teatrdagi yangi sahnalashtirilgan M.Shayxzodaning "Mirzo Ulug'bek" tragediyasiga olib bordik. Bu ikki mutaxassis ijrolarni shunday qiziqish va diqqat bilan tinglar edi. Spektakldan so'ng rejissyor talqini, aktyorlarning ijrosi, ularning sahnadagi nutqining rang-barangligi haqida O'zbekiston xalq artisti E.Komilov bilan qizg'in suhbat uyushtirildi.

Xulosa. Xulosa qilib aytish mumkinki, zamonaviy aktyor tarbiyalashda yangicha yondoshuvlar juda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, xorijiy loyihalar, shartnomalar, memorandumlar doirasida ishlash aktyorlarga auditoriyadagi mashg'ulotlar qatorida katta natija beradi. O'zbek milliy teatri kelajagi O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining teatr san'ati professor-

o'qituvchilari, tayyorlanayotgan kadrlar bilan bog'liq. Shunday ekan, kadrlar raqobatbardosh bo'lishi shart. Ushbu maqolada aks ettirilgan bugungi kunda tayyorlanayotgan aktyorlarning kasbga bo'lgan qiziqishlari va o'z ustida ishlashining sustligi va xorijiy tajribalarning o'rganish darajasi pastligi muammosini hal qilishda birdamlikda ishlash muhim.

Takliflar. Xorijiy loyihalar ishlashni o'rganish va uni qo'lga kiritish choralarida izlanishlar olib borish zarur. Mavjud xalqaro shartnomalarda ko'zda tutilgan masalalarni o'rganish va ijodiy muloqotni yo'lga qo'yish maqsadga muvofiq. Xorijiy partnyorlar bilan ishlashda olingan natijalarni o'zbek teatr san'ati bilan qiyosiy taqqoslash va o'zbek teatr san'atining, ijro mahoratining buyukligiga amin bo'lish va bunga oid ilmiy tadqiqotlar olib borish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 4 iyundagi PQ-1771-sonli Qarori.
2. Qarang. Stanislavskiy K.S. Aktyorning o'z ustida ishlashi. Qayta nashr. – Toshkent:Yangi asr avlodi, 2010.
3. Xo'jayev T. O'sha manba, o'sha nashr.
1. Олег Чернэ. “Шаабан”. <https://www.olegcherne.com/meropriyotiY>. Olegcherne.com/ststyа/88-flamenko]
1. Kaminaning Jon Taker bilan bo'lgan jonli suhbatidan.
2. Kaminaning Irina Braun bilan bo'lgan jonli suhbatidan.